

Natsume Sōseki

Pirinç Kuşu

Türkçesi: Özlem Mete

Öykü

KYOTO'YA VARDIĞIM AKŞAM*

Tren, kayan bir yıldız hızıyla yüz seksen fersahlık baharın içinden geçip beni Shichijō istasyonuna silkeledi attı. Topuklarımın sert vuruşu peronda soğuk soğuk yankılandığında, kara makine kara boğazından bir anda kıvılcımlar püskürtüp kükreyerek karanlık topraklara doğru uzaklaştı.

Kyoto her haliyle ıssız bir yer. Makuzu Ovası, Kamo Nehri, Hie, Atago ve Kurama Dağları; hepsi geçmişte olduğu gibi. Hiç değişmeyen ovaların, nehirlerin, dağların arasındaki Birinci, İkinci, Üçüncü Cadde'yi geçip Dokuzuncu'ya, Onuncu'ya varsanız bile her şey eskiden nasılsa öyle. Saya saya yüzüncü caddeye gelseniz, hatta bin yıl yaşasanız bile Kyoto herhalde hâlâ ıssız olur. Soğuk bahar akşamında hızla yol alan trenden nezaketsizce silkelenip atılan ben, işte bu ıssız Kyoto'yu ıssızlığa ve soğuğa rağmen bir baştan bir başa geçmek zorundayım. Güneyden kuzeye... Mahallelerin, evlerin, ışıkların son bulunduğu kuzey ucuna dek.

---

* Natsume Sōseki'nin üniversitedeki görevinden ayrılıp Japonya'nın başlıca gazetelerinden *Tokyo Asahi Shimbun'* da çalışmaya karar verdiği 1907 yılında, Kyoto'da kaldığı mart sonu ile nisan başı arası dönemde kaleme alınmış ve aynı yılın 9-11 Nisan tarihleri arasında *Osaka Asahi Shimbun'* un birinci sayfasında üç bölüm halinde yayımlanmıştır. (ç.n.)

“Yolumuz uzun,” diyor ev sahibi* arkadan. “Uzun ya,” diyor mürit** önden. Bense ortadaki çekçekte titriyorum. Tokyo’dan ayrılırken Japonya’da bu kadar soğuk bir yer olacağı hiç aklıma gelmemişti. Düne kadar, kalabalıkta birbirine sürtünen bedenlerden kıvılcımlar çıkıyor, damarlarımı şişirip zorlayarak akan sıcak kan, tüm vücudumdan fıskıran tere karışıp dışarı sızacaktıymış gibi geliyordu. Tokyo böylesine çetin bir yerdir işte. Bu uyarıcı başkentten ayrılıp kendini birdenbire kadim zamanların Kyoto’unda buluveren şu halimle, sanki yaz ortasında güneşten yanmış bir taşmışım da, dibi yosun tuttuğundan göğü yansıtmayan karanlık bir gölete düşmüş gibiyim. Bir fıırtı eşliğinde ansızın vücudumu terk edecek sıcak havanın, sessiz Kyoto gecesinde sarsıntı yaratmasından endişe duyuyorum.

“Yolumuz uzun,” diyenin arabası, “Uzun ya,” diyenin arabası ve o titreyen halimle benim arabam, uzun araba okları peş peşe dizilmiş uzun bir konvoy halinde, daracık sokaklarda kuzeye, daha da kuzeye gidiyor. Sessiz gecede sesimizi duyurmak istercesine, tekerleklerimizi takırdatarak yol alıyor. Dar sokağın iki yanında takırtıların önü kesiliyor, ses yükselerek çıkıp gökte yankılanıyor. Takır takır, takır takır... Ve tekerlekler taşta denk gelirse tak takırt ediyor. Hüzünlü sesler değil bunlar. Fakat soğuk yankılanıyor. Rüzgâr kuzeyden esiyor.

Her iki yanda sıkış tepiş dizilip dar sokaklara sınır çizen evlerin hepsi siyah. Ve istisnasız bütün kapılar kapalı. Orada burada, saçak altlarından sarkan büyük Odawara kâğıt fenerleri görülüyor. Üzerlerinde kırmızıyla *zenzai**** yazılı. Kimsele-
rin uğramadığı bu saçak altlarında, *zenzai*lar neyi bekleyerek

---

* Kanō Kōkichi (1865-1942). Filozof ve eğitimci. Natsume Sōseki’nin arkadaşı. (ç.n.)

** Suga Torao (1864-1943). Eğitimci ve kaligrafi ustası. Natsume Sōseki’nin arkadaşı. Kanō ve Suga, Kyoto’daki Shimogamo Tapınağı arazisindeki bir evde birlikte yaşıyorlardı. (ç.n.)

*** *Azuki* fasulyesinden yapılan geleneksel bir çorba. (ç.n.)

fenerleri böyle kırmızıya boyuyor acaba? Belki de soğuk bahar gecesi ilerleyip Kamo Nehri'nin suları bile durma vaktinin geldiğine karar verdiğinde İmparator Kanmu'nun ruhu yemeğe buyuracaktır.

İmparator Kanmu'nun saltanatı döneminde, kırmızı boyalı *zenzai*ların saçak altlarını renklendirip renklendirmediği cevaplanması güç bir tarihsel sorudur. Fakat kırmızı *zenzai* ve Kyoto kesinlikle birbirinden ayrılamaz. Ayrılamayacağına göre de bin yıllık geçmişe sahip Kyoto'da bin yıllık geçmişe sahip *zenzai* olmazsa olmaz. Vaktiyle İmparator Kanmu *zenzai* yerler miydi bilmem ama *zenzai*, Kyoto ve ben tarihöncesine dayanan deren bir bağla birbirimize bağlıyız. Kyoto'ya ilk gelişim on beş on altı yıl önceydi. O zaman Masaoka Shiki* ile birlikte gelmiştim. Fuyachō Caddesi'ndeki Hiiragiya diye bir hana yerleştikten sonra, Kyoto gecesini görmek için Shiki ile dışarı çıktığımızda gözüme ilk çarpan bu büyük, kırmızı *zenzai* fenerleri oldu. Bu fenerleri görünce nedense, işte bu Kyoto, dedim içimden ve bu izlenimim bugüne, Meiji'nin 40. yılına** dek hiç değişmedi. *Zenzai* Kyoto'dur ve Kyoto *zenzaidir*, o gün edindiğim ilk izlenim aynı zamanda son izlenimimdir. Shiki öldü. Bense hâlâ hiç *zenzai* yemedim. Doğruyu söylemek gerekirse, *zenzai* tam olarak nedir onu bile anlamış değilim. Bana ne *shirukoyu* ne de haşlanmış *azuki* fasulyesini çağrıştırıyor ama o kırmızı, kaba, kalın yazı karakterlerini görünce Kyoto'nun hatırası kafamda bir şimşek gibi çakıyor. Ve aynı anda şunlar geçiyor aklımdan: *Ah, Shiki öldü. Lif kabağı gibi kurudu gitti.* Fenerler karanlık saçak altlarında hâlâ ağır ağır sallanıyor. Bense soğuktan boynumu içime çekmiş, Kyoto'yu güneyden kuzeye katediyorum.

---

* Masaoka Shiki (1867-1902). Haiku ve tanka şairi. Sösekî'yi haiku ile tanıştıran yakın arkadaşı. Doğa gözlemlerinden esinlenen bir haiku tarzını savundu. Japon şiirini yeniden canlandırma hareketinin öncüsüdür. (ç.n.)

** Geleneksel Japon takvimine göre İmparator Meiji'nin tahta çıkışının 40. yılını ifade eder. Miladi takvime göre 1907 yılına karşılık gelir. (ç.n.)